



Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Strategisk MiljøVurdering

Natura 2000-plan 2016-2021

Mols Bjerger med kystvande
Natura 2000-område nr. 227,
Habitatområde H186

Titel:

Strategisk MiljøVurdering
Forslag til Natura 2000-plan 2016-2021
Mols Bjerge med kystvande
Natura 2000-område nr. 227
Habitatområde 227

Emneord:

Habitatdirektivet, Miljømålsloven,
Strategisk MiljøVurdering.

Udgiver:

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Ansvarlig institution:

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.naturstyrelsen.dk

Copyright:

Naturstyrelsen, Miljøministeriet

Sprog:

Dansk

År:

2014

ISBN nr.

978-87-7175-226-7

Dato:

18. december 2014

Forsidefoto:

Mols Bjerge indeholder en væsentlig andel af
Danmarks samlede areal af naturtypen surt
overdrev. Fotograf: Henriette Bjerregaard.

Resume:

Strategisk MiljøVurdering for forslag til Natura
2000-plan 2016-2021 Mols Bjerge med
kystvande (nr 227). Miljøvurderingen
sammenfatter Natura 2000-planforslagets
påvirkning af miljøet.

Må citeres med kildeangivelse

Indhold

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2016-2021	4
1.1 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer	4
1.2 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nul - alternativ	7
1.3 Miljøforhold i områder der kan blive væsentligt berørt.....	10
1.4 Eksisterende miljøproblemer	11
1.5 Internationale miljøbeskyttelsesmål.....	12
1.6 Planens indvirkning på miljøet	13
1.7 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet	14
1.8 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg.....	15
1.9 Overvågning	16
1.10 Ikke teknisk resume	17

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2016-2021

Mols Bjerge med kystvande. Natura 2000-område nr. 227

Den enkelte Natura 2000-plan skal ifølge lovbekendtgørelse nr. 939 af 3. juli 2013 om miljøvurderinger af planer og programmer have sin egen miljørapport. Rapporten skal indeholde oplysninger, der følger af lovens bilag 1.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem lokale indsatser fastsat i kommunale handleplaner. Der kan således ikke i forbindelse med den statslige plan foretages en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da de statslige Natura 2000-planer ikke fastlægger, hvor den konkrete indsats skal gennemføres.

Det vurderes, at planen ikke har en grænseoverskridende effekt, idet Natura 2000-området ikke er placeret nær den danske grænse.

1.1 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer

Indhold

Natura 2000-planen består af målsætninger for det enkelte område og områdets udpegningsgrundlag, samt et indsatsprogram, der angiver retningslinjer for planens gennemførelse. Målsætningerne består af en overordnet målsætning for hele Natura 2000-området samt konkrete målsætninger og afvejning af modstridende naturinteresser. Retningslinjerne om naturområdernes forvaltning i indsatsprogrammet, har både konkret og generel karakter. Endelig indeholder Natura 2000-planen et oversigtsskema, der viser naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag.

Hovedformål

For området foreslås følgende overordnede målsætning:

At sikre og genskabe meget store sammenhængende arealer i det kuperede landskab i Mols Bjerge med de nationalt vigtige forekomster af surt overdrev og stilke-krat i dynamisk mosaik med tør hede og enekrat. En væsentlig andel af arealet med surt overdrev er i høj naturtilstand, mens resten som minimum er i god naturtilstand.

Natura 2000-områdets forekomster af øvrige truede naturtyper prioriteres ligeledes højt, det gælder i særlig grad den nationalt vigtige forekomst af tørt kalksandsoverdrev, men også kalkoverdrev og rigkær samt enekrat, surt overdrev og stilke-krat.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.

Baggrund for den overordnede målsætning:

I dette Natura 2000-område er det et særligt nationalt ansvar at sikre de væsentlige forekomster af naturtyperne enekrat (5130), surt overdrev (6230), tørt kalksandsoverdrev (6120) samt skovnaturtypen stilkege-krat (9190), da området indeholder over 5 % af det samlede areal af disse naturtyper inden for Natura 2000-områderne i den kontinentale biogeografiske region. For surt overdrev er andelen oppe på over 15 %.

Indsatsen i 2. planperiode skal sikre, at den igangsatte indsats fra 1. planperiode fastholdes, at der tages hånd om særligt truede naturtyper og arter, samt at der påbegyndes en strategisk indsats for langsigtet at sikre de lysåbne naturarealer.

Forholdet til anden lovgivning

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne, det vil sige, at alle myndigheder skal lægge Natura 2000-planen til grund i arealdrift på egne arealer, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt. Offentlige lodsejere er således bundet af planens langsigtede målsætninger og kan vælge at gennemføre disse direkte i egne drifts- og plejeplaner. På lovområder som f.eks. fiskeriloven og vildtforvaltningsloven, hvor staten er myndighed, følges op med nationale strategier.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v., på grundlag af konsekvensvurderinger, hvor dette er nødvendigt i henhold til lovgivningen herom. I det omfang indsatsen entydigt kan defineres som nødvendig for lokalitetens forvaltning, er en konsekvensvurdering efter habitatdirektivet ikke påkrævet, men der kan kræves tilladelse eller godkendelse efter anden lovgivning.

Der er ikke gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte planer, idet planer, som direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, ikke er omfattet af kravet om screening og evt. konsekvensvurdering.

Andre relevante planer

Natura 2000-planer for 2010-2015 blev vedtaget i december 2011, og de opfølgende kommunale handleplaner - blev endeligt vedtaget med udgangen af 2012/ begyndelsen af 2013.

De første Natura 2000-planer fastlagde rammerne for en række grundlæggende indsatser, som f.eks. rydninger, forbedrede hydrologiske forhold og iværksættelse af plejetiltag.

I 2. generation Natura 2000-planer er det forudsat, at de aktiviteter, der er beskrevet i de nuværende kommunale og statslige handleplaner fastholdes og fortsættes i planerne, som er gældende fra 2016-2021.

Natura 2000-planer, som omfatter fredskovpligtige arealer, og dermed er omfattet af skovloven, skal revideres med 12 års mellemrum, jf. skovlovens § 16, stk. 2. Det betyder således, at Natura 2000 skovplanerne er gældende fra 2010 til udgangen af 2021.

Den første generation Natura 2000-planer blev udstedt i december 2011. For de marine områder er indsatserne primært gennemført gennem en generel regulering af de aktiviteter, der udgør en skade på udpegningsgrundlaget, herunder forbud mod fiskeri med bestemte redskaber og begrænsning af muligheden for jagt og adgang til områderne gennem justering eller oprettelse af natur- og vildtreservater. I Natura 2000-planer for perioden 2016-2021 forudsættes det, at indsatserne fra planperioden 2009-2015 fastholdes og fortsættes. I forhold til indsatsen i relation til næringsstofbelastning og miljøfremmede stoffer, henvises til afsnittet om vandplanlægningen herunder.

Regeringen har i oktober 2014 offentliggjort Naturplan Danmark, der er en samlet plan for, hvordan den danske natur sikres på sigt. Målet med Naturplan Danmark er at sikre, at Danmark i 2050 har en mere mangfoldig natur, hvor den beskyttede natur, de store skove, nationalparkerne og de vigtige levesteder for truede arter er bundet tættere sammen. Dette skal bl.a. ske ved etablering af større naturområder og nye skove. Planen omfatter også en indsats relateret til de marine arter og naturtyper. Planen omfatter etableringen af et nyt Grønt Danmarkskort, der skal vise, hvor naturen findes i dag, og hvor den kan bindes bedre sammen. Natura 2000-områderne bliver rygraden i det Grønne Danmarkskort.

De statslige vandplaner er bindende for statslige myndigheder, regionsråd og kommunalbestyrelser. Natura 2000-planerne er koordineret med vandplanerne, der fastlægger indsatsen for kvaliteten af vandområderne. Natura 2000-planernes mål om forbedret vandkvalitet realiseres gennem indsatsen i vandplanlægningen. Natura 2000-planerne rummer derfor ikke indsatskrav vedrørende vandkvaliteten. Natura 2000-planens krav om en omfattende naturplejeindsats og forbedring af hydrologien vil dog også bidrage til at tilbageholde kvælstof og dermed have en effekt i forhold til vandplanens miljømål.

I henhold til vandområdeplanen vil en gennemførelse af planen for vandområdedistrikt Jylland og Fyn under vandrammedirektivet indebære indsatser til reduktion af kvælstofudledningen til vandmiljøet. Denne indsats understøtter Natura 2000-planens målsætninger. Det forudsættes derfor i Natura 2000-planerne, at den nødvendige indsats for forbedring af vandmiljøet i Natura 2000-områderne gennemføres i vandplanlægningen.

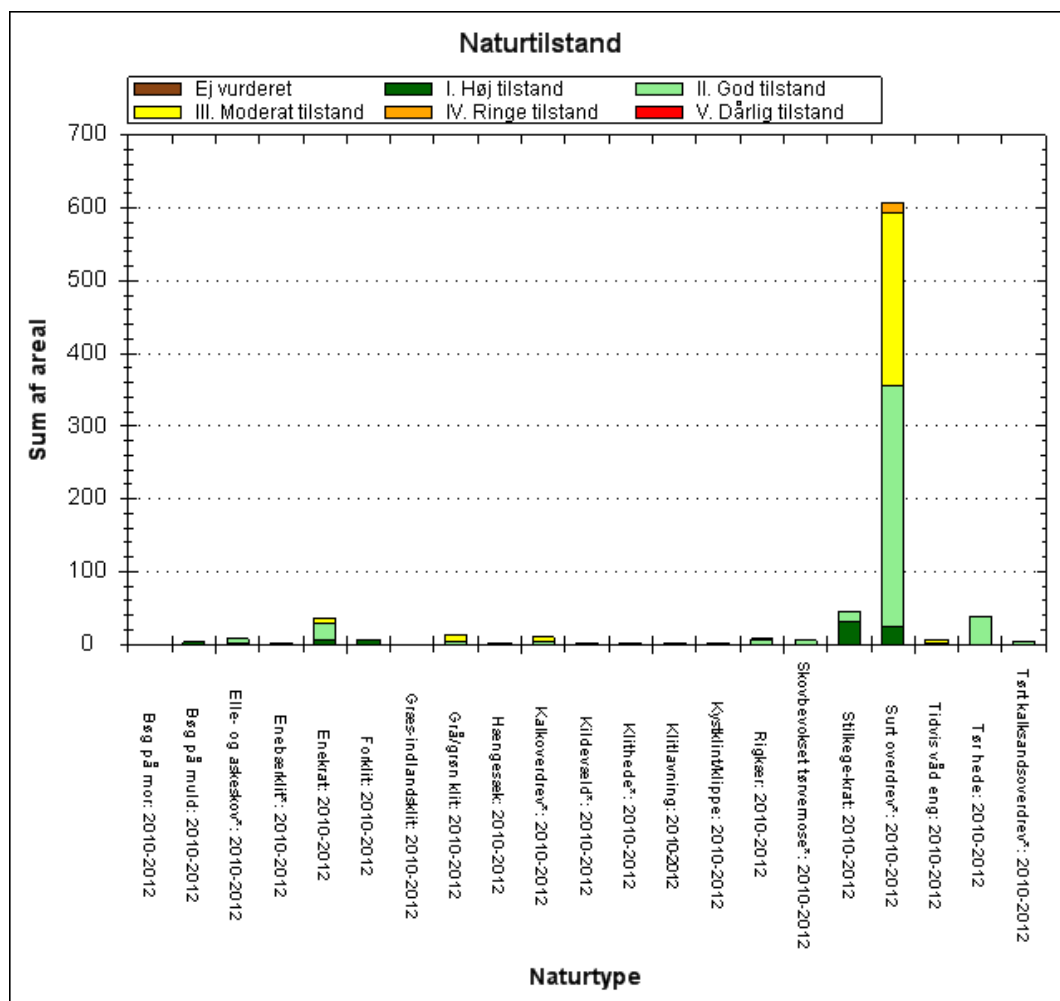
Det forudsættes, at den konkrete indsats, der påtænkes gennemført på grundlag af vandplanerne, og som kan påvirke Natura 2000-områder væsentligt, vurderes for eventuelle konsekvenser for udpegningsgrundlaget. Indsatsen kan i givet fald gennemføres, hvis det på grundlag af den bedste faglige viden dokumenteres, at aktiviteten ikke vil skade bevaringsmålsætningen for Natura 2000-området.

Natura 2000-områderne, der er udpeget i medfør af miljømålsloven, skal fremgå af landsplandirektiver og kommuneplaner. Disse skal indeholde retningslinjer i overensstemmelse med bekendtgørelsen om udpegnings- og administration af internationale beskyttelsesområder nr. 408 af 1. maj 2007 (habitatbekendtgørelsen). Af habitatbekendtgørelsens § 6 fremgår, at der i redegørelsen til planforslag i medfør af planloven, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendige for et Natura 2000-områdes forvaltning, skal indgå en vurdering af forslaget virkninger på området under hensyn til områdets bevaringsmålsætninger. Hvis vurderingen viser, at det ikke kan udelukkes, at planen kan skade Natura 2000-området, kan planen ikke vedtages.

Regeringen har i december 2012 udgivet en handlingsplan for klimasikring af Danmark. Planen indeholder en lang række regeringsinitiativer, der skal medvirke til at skabe bedre rammer for klimatilpasningen lokalt. Som led i denne plan skal kommunerne udarbejde en handlingsplan for klimatilpasning. Syddjurs Kommune har udarbejdet en klimatilpasningsplan for kommunen. En vurdering af samspillet mellem den kommunale klimatilpasningsplan og Natura 2000-planen forudsætter kendskab til, hvor de forudsatte indsatser i Natura 2000-planen konkret vil blive gennemført sammenholdt med de indsatser, der skal gennemføres som led i klimatilpasningsplanen. Dette vil blive fastlagt i forbindelse med udarbejdelsen af de kommunale Natura 2000-handleplaner og statslige drift- og plejeplaner. Såfremt konkrete projekter som led i den kommunale klimatilpasningsplan kan påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området væsentligt, skal der gennemføres en konsekvensvurdering af projektet, inden det kan gennemføres. Dette gælder dog ikke, hvis projektet gennemføres som led i Natura 2000-planen og dermed har som delformål at sikre, at naturtyper og arter opnår gunstig bevaringsstatus.

1.2 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nul - alternativ

I basisanalysen, der danner grundlag for Natura 2000-planen, er der foretaget en nærmere gennemgang af den nuværende naturtilstand i området.



De kortlagte naturtypes areal (i ha) fordelt på tilstandsklasser ved kortlægningen i 2010-12.

For arealet med surt overdrev (6230) ses det, at naturtilstanden er god-høj på ca. 350 ha (60 %), men den er moderat-ringe på de resterende 250 ha (40 %). Årsagen er primært, at mange af nykortlagte forekomster opstået efter plantagerydning eller rydning af massiv tilgroning er i moderat tilstand, hvilket er forventeligt for forekomster med så lav kontinuitet. Flere af disse forekomster opnår dog et overraskende højt artsindeks, fordi de karakteristiske arter for surt overdrev også før rydningen har været til stede langs skovveje og i smålysninger i de tidligere plantager. Det gælder generelt, at artsindekset afspejler et areals potentiale og ikke den gennemsnitlige artsrigdom på de kortlagte arealer.

For kalkoverdrev (6210) er indholdet af karakteristiske arter generelt højt og artsklassen er god, men på grund af, at ekstensiv drift med græsning mange steder er opgivet eller utilstrækkelig, er strukturklassen moderat-ringe på størsteparten af arealet. Derfor er naturtilstanden på væsentlige dele af arealerne moderat. Naturtilstanden for tørt kalksandsoverdrev (6120) er god, og dette er gældende for både strukturklasse og artsindeks.

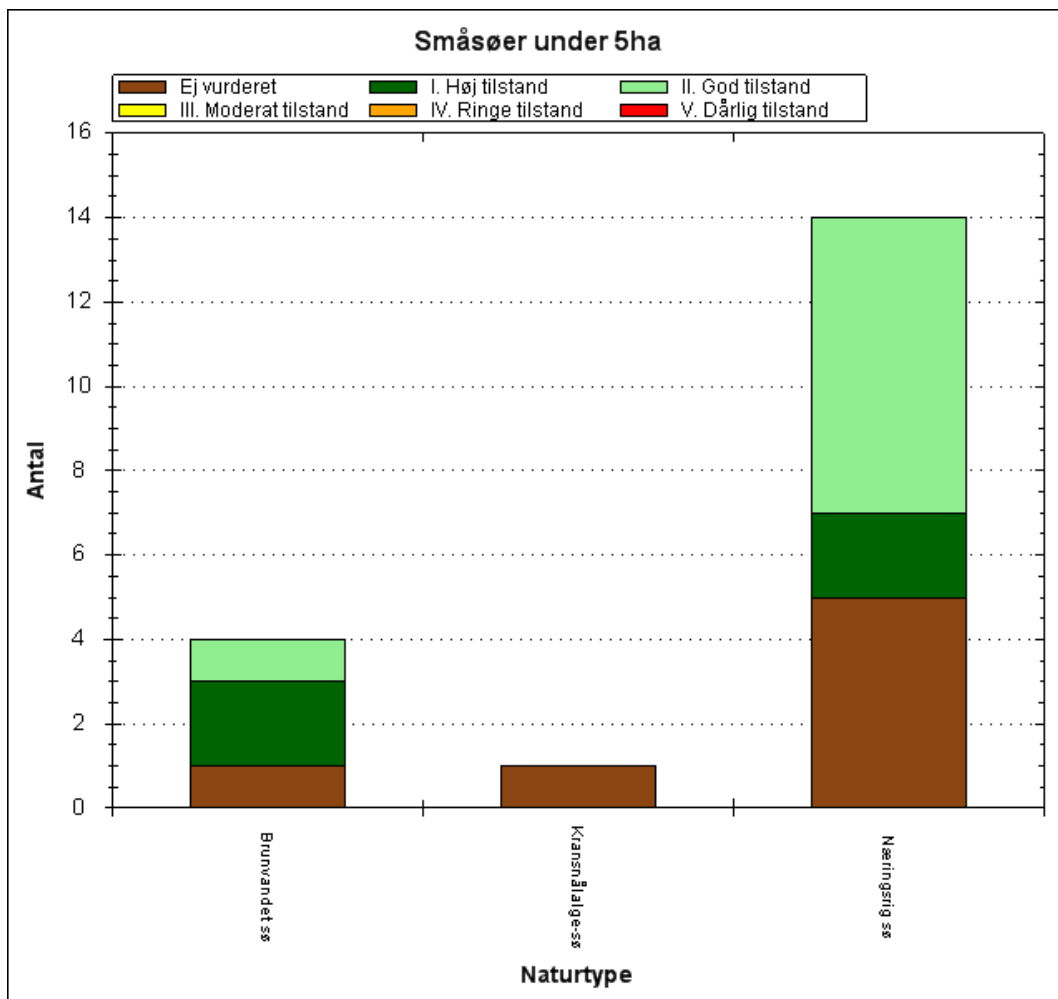
Det ses af figuren, at ca. 1/3 af arealet med grå/grøn klit (2130) er i god naturtilstand, mens 2/3 er i moderat tilstand. Også klithede (2140) og klitlavning (2190) er i moderat naturtilstand, årsagen

er primært tilgroning med den invasive art rynket rose. Arealer med enebærklit (2250) og forklit (2110) er i henholdsvis god og høj tilstand.

Stort set hele arealet af tør hede (4030) er i god naturtilstand med både et godt artsindeks og godt-højt strukturindeks. Arealet med enekrat (5130) er overvejende i gunstig tilstand, og en del af arealet er i høj tilstand både med hensyn til arts- og strukturindeks. En mindre del af arealet er i moderat tilstand, idet både arts- og strukturindeks er lavt. 2/3 af arealet med hængesæk (7140) er i god tilstand, mens 1/3 er i moderat tilstand. Da strukturklassen er god-høj på hele arealet, er det en moderat-ringe artsklasse, der trækker den samlede naturtilstand ned.

Der ses at være stor forskel på kvaliteten af nykortlagt tidvis våd eng (6410), idet den overvejende er moderat, mens ca. 1/4 er i god-høj naturtilstand. Det er især et begrænset indhold af karakteristiske arter der er årsagen til den lave vurdering. For kildevæld (7220) ses at halvdelen af arealet er i god-høj tilstand, mens den resterende del er i moderat tilstand, hvilket skyldes et moderat-ringe artsindeks. Fravær af karakteristiske arter kan være forårsaget af næringsbelastet grundvand. 2/3 af arealet med rijkær (7230) ses at være i god tilstand, mens den resterende del er i moderat-ringe tilstand på grund af at både struktur- og artsindeks er lavt.

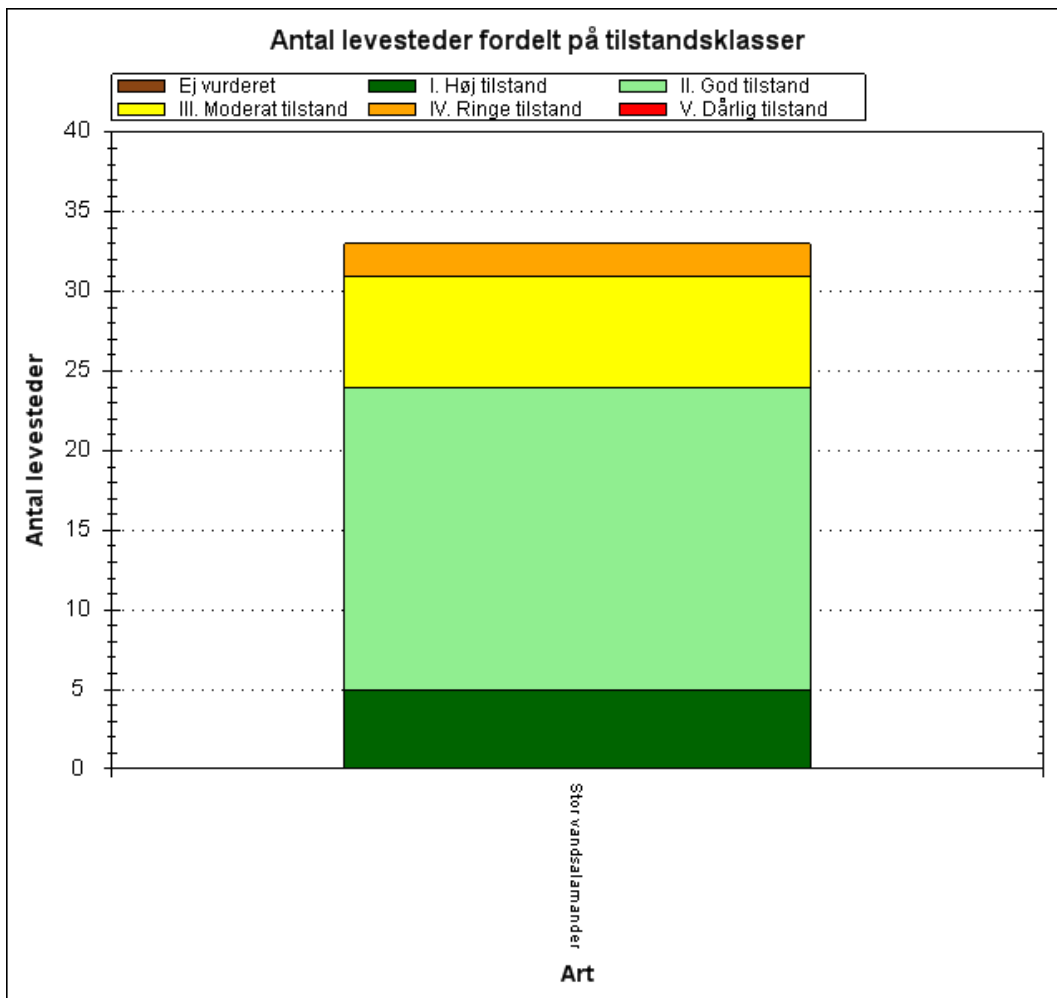
Det ses at hele arealet med skovnaturtyper på ikke-fredskovspligtige arealer er i god-høj skovtilstand.



Antal og tilstand af de kortlagte små søer i området.

Det ses, at alle tilstandsvurderede søer er i gunstig naturtilstand, heraf er 2 næringsrige søer (3150) i høj og 7 i god naturtilstand men 2 brunvandede søer (3160) er i høj og 1 i god naturtilstand. De

vandhuller, der ikke er tilstandsvurderet - heraf én krangsnålalgesø (3140) - er kun kortlagt i forbindelse med levestedskortlægning for stor vandsalamander.



Tilstandsvurdering af områdets kortlagte levesteder.

Af de 33 kortlagte og tilstandsvurderede mulige levesteder for stor vandsalamander var ca 2/3 i enten god eller høj tilstand. Det vurderes på denne baggrund, at der er gode forudsætninger for tilstedeværelse af arten i området. De enkelte lesteders tilstand kan ses præsenteret på kort via Naturstyrelsens [MiljøGis](#).

En række naturtyper og levesteder for arter, som området er udpeget for at beskytte, kræver vedvarende drift for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus. Det gælder fx en række lysåbne naturtyper. Samtidig kræver andre i moderat til dårlig tilstand tiltag, der kan imødegå forringelse.

Hvis ikke planen for 2. planperiode iværksættes, er der risiko for, at den gode naturtilstand ikke fastholdes på den store andel af naturarealerne, der nu er i hensigtsmæssig drift, samt at naturtilstanden ikke vil blive forbedret på primært grå/grøn klit, klithede, klitlavning, overdrev og rigkær med en indsats mod invasive arter og fremadrettet sikring af hensigtsmæssig drift.

1.3 Miljøforhold i områder der kan blive væsentligt berørt

I dette afsnit beskrives de øvrige miljøforhold i og udenfor Natura 2000-området, der kan blive væsentlig berørt af Natura 2000-planen.

Flora, fauna og biologisk mangfoldighed

Natura 2000-planen bidrager, udover sikring af naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget for området, generelt til at sikre de øvrige naturtyper og arter, der findes inden for området, idet Natura 2000-planerne generelt medvirker til at etablere gunstige forhold for naturen. Hermed bidrager Natura 2000-planerne også til at opnå biodiversitetskonventionens mål om at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares, ligesom planen bidrager til at sikre levesteder for arter, der er beskyttet i medfør af generelle fredningsbestemmelser.

Med planens indsats for habitatnaturen sikres samtidig den § 3-beskyttede natur i området. For den meget lille del af områdets § 3-beskyttede overdrev og heder, der ikke er omfattet af Natura 2000-planen, kan der ske forbedringer i forbindelse med en eventuel indsats for udvidelse og sammenkædning af naturområderne. I og omkring Natura 2000-området findes gode bestande af de fredede arter markfirben, spidssnudet frø, stor vandsalamander og andre padder og krybdyr samt majgøgeurt. Hertil kommer et stort antal sjældne arter af dagsommerfugle som markperlemorsommerfugl og violetrandet ildfugl, andre insekter, vokshatte og andre svampe, knopnellike, bredbladet kæruld og andre karplanter. Sikring af en hensigtsmæssig drift/pleje eller skovnaturtypebevarende drift vil i mange tilfælde medføre, at forholdene for ovenstående arter og naturarealer forbedres idet deres naturgrundlag forbedres sammen med indsatsen for habitatnaturen.

Befolkningen og arealanvendelsen

Natura 2000-område nr. 227 Mols Bjerge med Kystvande er beliggende i Syddjurs Kommune, der har et indbyggertal på 41.657. Natura 2000 planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. Sikringen af den eksisterende natur vil ikke have betydning for arealanvendelsen, idet der dog kan forekomme arealer, som i forbindelse med gennemførelsen af planen vil blive omfattet af en plejeindsats. Ved såvel pleje af eksisterende natur som udlægning af landbrugsarealer til natur vil dette ske efter aftaler mellem lodsejeren og kommunerne og mod økonomisk kompensation via EU's landdistriktsprogram.

Området rummer flere fredninger, der sikrer offentlighedens adgang. Natura 2000-planen ændrer ikke på dette.

Menneskets sundhed

Mange, især bynære, Natura 2000-områder udnyttes til rekreative aktiviteter, f.eks. vandring og cykling, som bidrager til menneskets sundhed. Natura 2000-planen har til formål at sikre, at de beskyttede naturtyper og arter opnår gunstig naturtilstand på sigt. Det vurderes, at Natura 2000 planen kun undtagelsesvist og på mindre arealer vil hindre den rekreative udnyttelse af områderne, der foregår i dag. Det vurderes således, at gennemførelsen af planen ikke vil være i modstrid med hensynene til menneskers sundhed, idet den rekreative udnyttelse kan fortsætte, ligesom sikringen af en beskyttede natur i øvrigt ikke vurderes at have en sundhedsmæssig effekt.

Der er i området etableret ruteafmærkede stier og opsat informationstavler. Der findes desuden centralt i området et større besøgscenter på Nedre Strandkær etableret i forbindelse med Nationalpark Mols Bjerge. Området er velbesøgt og spiller en stor rolle som rekreativt areal for besøgende til fods, på cykel, på hesteryg, ski eller i havkajak hele året rundt. Kendskab til naturen og dens værdier vil medvirke til at skabe incitament til en større rekreativ udnyttelse af områderne.

Jordbund, luft og klimatiske faktorer

Mulig etablering af sammenhængende natur ved udlægning af omdriftsarealer eller græsmarker til

ny natur vil bidrage til at gøre arealerne mere robuste overfor ekstreme vejrforhold og klimaændringer, ligesom randpåvirkningerne af naturen vil blive mindsket. Samtidig kan Natura 2000-planen medføre udpining af jordbunden på arealer, der er næringsberigede som følge af nuværende eller tidligere gødskning. Udpining vil øge sandsynligheden for indvandring af en artsrig flora og fauna, da en meget stor del af især de sjældnere arter er tilknyttet næringsfattige forhold. Mulig etablering af ny natur på lavbundsarealer kan medvirke til at mindske udledningen af CO₂.

Landskab

Det meget kuperede landskab med markante bakkerygge og store dødshuller i Mols Bjerge blev dannet i slutningen af sidste istid. Jordbunden er generelt sandet, udvasket og næringsfattig og domineres af græsland og skov. Egentlig agerbrug blev gradvist opgivet i den sene middelalder, og området overgik til at blive ekstensivt afgræsset - med det resultat, at der i bakkerne findes græssede overdrev og heder med meget lang græsningshistorie og stor artsrigdom. Kombineret med det efter danske forhold usædvanligt store, sammenhængende areal giver det området stor naturværdi. For godt 100 år siden begyndte en tilplantning med nåletræsplantager. Disse plantager er nu under afvikling. Herved bliver landskabsformerne synlige, og arealet af græssede overdrev kan udvides.

Mols Bjerge er præget af sur og næringsfattig jordbund, og overdrevene tilhører derfor fortrinsvis naturtypen surt overdrev. Der er dog også islet af planter, som normalt findes på mere kalkrig jordbund. Forklaringen er, at isen flere steder har blandet kalk fra undergrunden op i morænejorden. Resultatet er, at arter med ret forskellige krav til jordbund kan findes tæt på hinanden.

Flere steder er jordbunden så sur, at vegetationen er hede med dominans af hedelyng. Denne naturtype har tidligere været mere udbredt, men lyngen er langsomt blevet afløst af græsarter. Flere steder er der glidende overgange til lysåbne, græssede egekrat, som er bevaret som oprindelig skovnatur på den magre jordbund i bakkerne mellem nåletræsplantagerne. Især større arealer med egekrat af stilkeg på Skovbjerg og mellem Strandkær og Femmøller har stor naturværdi, fordi de ligger som naturskov uden forstlig drift.

Langs foden af bakkerne betinger udstrømmende grundvand fra den kalkrige undergrund, at der flere steder er dannet artsrige rigkær, kildevæld og ellemoser. I lavninger opstået som dødshuller findes vandhuller, som flere steder ved tilgroning har udviklet sig til hængesæk af tørvemosser.

Mod Ebeltoft Vig står havskrænten fra stenalderhavet markant dels som krattilgroet indlandsskrænt, dels som åben havskrænt, der rummer en særlig overdrevsvegetation på tørt, kalkrigt sand med bl.a. en stor bestand af den sjældne knopnellike. Kystens havskrænter og klitnaturtyper påvirkes naturligt af havet, idet der ikke er registreret kystbeskyttelse inden for habitatområdet.

1.4 Eksisterende miljøproblemer

Truslerne mod naturværdierne og områdets udpegningsgrundlag er beskrevet i basisanalysen, der danner grundlag for udkast til Natura 2000 planen for området. Planens mål er at sikre udpegningsgrundlaget mod disse trusler herunder prioritering i tilfælde af modstridende naturinteresser. Deposition af luftbårne kvælstof forbindelser herunder ammoniak er ofte den væsentligste påvirkning af mange naturligt næringsfattige naturtyper. Naturtyperne har forskellig sårbarhed over for kvælstofdeposition. Der er generelt sket et fald i den luftbårne kvælstofbelastning af naturarealerne inden for de seneste år. Faldet skyldes en nedgang i udledningen fra både danske og udenlandske kilder. Denne reduktion forventes at fortsætte som følge af national og udenlandsk regulering. På trods af reduktionen er tålegrænserne fortsat overskredet på en væsentlig andel af landets naturarealer, hvilket giver forringede muligheder for

på sigt at opnå eller fastholde en gunstig naturtilstand. Der er ikke foretaget en konkret vurdering af tålegrænseoverskridelser til de enkelte Natura 2000-områder. Emissionen af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven, som bidrager til at mindske ammoniakudledning fra punktkilder væsentligt.

Intensiv landbrugsdrift på arealer, der grænser lige op til naturarealer, kan indebære en negativ påvirkning af naturindholdet i randområdet som følge af afdrift/udskylning af overskud af gødning eller sprøjtemidler. Forøget næringsindhold kan medføre, at naturtypens karakteristiske arter udkonkurreres af højt voksende arter, der favoriseres af det forøgede næringsindhold.

Invasive plantearter er ikke-hjemmehørende arter, der fortrænger naturlig vegetation. Forekomst af invasive arter er en trussel, fordi arterne breder sig ekspansivt og udkonkurrerer de arter, der er karakteristiske for naturtyperne. Invasive arter er særlig et problem i kyst- og klitnaturtyperne samt på hederne.

Kunstig afvanding med grøfter eller dræn forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vådbundsvegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter.

Natura 2000-planen har ingen betydning for deposition af luftbårne kvælstofforbindelser, idet reguleringen foretages i husdyrgodkendelseslovgivningen.

Planen indeholder en indsats mod invasive arter, idet invasive arter medvirker til at forringe naturtilstanden. Derudover indeholder planen en målsætning om etablering af og fastholdelse af pleje på de lysåbne naturtyper. Denne indsats vil ligeledes medvirke til at bekæmpe de invasive arter inden for Natura 2000-området.

Etablering af naturlig hydrologi samt fastholdelse af evt. indsatser, der er gennemført for at forbedre hydrologien fra 2010-2015 vil bidrage til at stabilisere naturtilstanden og mindske behovet for en vedvarende indsats i de beskyttede naturtyper, der stiller særlige krav til hydrologien.

Derudover skal følgende fremhæves: Indsatsen for de lysåbne naturtyper vil i stor udstrækning medvirke til at sikre forholdene for en lang række andre arter, der benytter området som yngle- og fourageringsareal.

1.5 Internationale miljøbeskyttelses mål

Danmark har tilsluttet sig en række internationale konventioner indeholdende miljøbeskyttelses mål, hvis indhold i en lang række tilfælde er indarbejdet i lovgivningen. For EU-lovgivningen gælder generelt, at den er implementeret i dansk lovgivning. Danmark har bl.a. ratificeret Ramsarkonventionen og Biodiversitetskonventionen. Biodiversitetskonventionens formål er bl.a. at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares. Formålet med Ramsarkonventionen er at beskytte vådområder med en særlig betydning for fugle. Danmark har udpeget 27 Ramsarområder, der alle indgår i EU's fuglebeskyttelsesområder. Ramsarområderne er dermed en del af det danske Natura 2000-netværk.

Planen er en udmøntning af EU's Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiv implementeret i dansk lov via Miljømålsloven, lovbekendtgørelse nr. 932 af 24. september 2009 med senere ændringer. Planen vil sikre, at areal og tilstand af kortlagte naturtyper og levesteder for omfattede arter ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter, hvilket er afspejlet i statens retningslinjer for 2. planperiode.

1.6 Planens indvirkning på miljøet

Natura 2000-planens indsats vedrører hovedsageligt forbedring af allerede eksisterende og beskyttet natur, idet forbedrede vandforhold for naturarealer og eventuel udtagning af landbrugsjord har en positiv effekt på særligt biodiversitet, men også i forhold til vand- og klimamål.

I tabel 1 herunder er gennemgået planens sandsynlige indvirkning på en række faktorer ifølge lovens bilag 1, litra f, i de tilfælde hvor de vurderes at være af væsentlig betydning.

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen påvirkning	Redegør for indvirkning
Flora, fauna og biologisk mangfoldighed	X		Natura 2000-planen medvirker generelt til at sikre, at flora, fauna og biologiske mangfoldighed bevares og forbedres, idet planen medvirker til at skabe gunstige forhold for naturen. Planen vil ligeledes medvirke til at sikre levesteder for de fredede arter markfirben, spidssnudet frø og andre padder samt majgøgeurt.
Befolkningen	X		Sikring og forbedring af naturgrundlaget giver mulighed for større naturoplevelser.
Menneskers sundhed	X		Planen medvirker til at sikre de beskyttede naturtyper i området således, at naturen i området på sigt opnår en høj kvalitet. Naturområder af høj kvalitet er af betydning for den rekreative udnyttelse af området, og dermed menneskers sundhed. Området rummer flere fredninger, der sikrer offentlighedens adgang. Natura 2000-planen ændrer ikke på dette.
Jordbund	X		Planen påvirker jordbunden, hvis planens indsats for sammenhængende natur omfatter udpining af dyrkede arealer, der udlægges til natur. Dette er til gavn for en artsrig flora og fauna.
Vand		X	Natura 2000-planen rummer ikke indsatskrav for vandkvaliteten, da disse krav fastlægges i vandplanerne.
Luft		X	Det vurderes ikke, at Natura 2000-planens indsatser for forbedring af de beskyttede naturtyper og arter vil have indflydelse på luftkvaliteten.

Klimatiske faktorer	X		Mulig etablering af sammenhængende natur på omdriftsarealer vil bidrage til at gøre arealerne mere robuste overfor ekstreme vejrforhold og klimaændringer. Mulig etablering af ny natur på lavbundsarealer kan medvirke til at mindske udledningen af CO ₂ .
Materielle goder		X	Det vurderes ikke, at planen påvirker materielle goder, idet planens indsats primært omfatter pleje af de naturtyper, der findes på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag
Landskab	X		Sikring og forbedring af naturgrundlaget, herunder naturplejetiltag, vil øge landskabsværdien. Et varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper fastholdes og udbygges. Fragmentering af landskabet imødegås.
Kulturarv, herunder kirker	X		Natura 2000-planens indsatser modvirker tilgroning af fortidsminder, og medvirker dermed til at sikre kulturarven. Planen vurderes ikke at medføre en påvirkning af omgivelserne omkring kirker.
Arkitektonisk arv		X	Det vurderes ikke, at planen påvirker den arkitektoniske arv, idet planens indsats omfatter pleje af de naturtyper, der findes på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag
Arkæologisk arv		X	Det vurderes ikke, at planen påvirker den arkæologiske arv, idet planens indsats omfatter pleje af de naturtyper, der findes på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag

Tabel 1. Gennemgang af planens indvirkning på en række miljøforhold.

1.7 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Planen har indvirkning på de faktorer, der er listet i tabel 1. Vedrørende modstridende naturinteresser følger prioriteringen Natura 2000-planens retningslinjer. For så vidt angår konfliktende naturinteresser henvises til afsnit 1.8.

1.8 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg

Miljøvurderingen er gennemført ud fra de oplysninger, der fremgår af basisanalysen og udkast til Natura 2000-planen. Desuden er anvendt viden fra det nationale overvågningsprogram, NOVANA

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem lokale indsatser fastsat i kommunale handleplaner og, hvor der er tale om statsejede arealer, statens drift og plejeplaner. Der kan således ikke i forbindelse med den statslige plan foretages en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da de statslige Natura 2000-planer ikke fastlægger, hvor den konkrete indsats skal gennemføres.

Alternativet til at udarbejde Natura 2000-planer ville være, at der skulle udarbejdes en forvaltningsplan for de enkelte områder. Det følger direkte af habitatdirektivets artikel 6. stk. 1, som fastslår, at medlemsstaterne skal iværksætte de nødvendige bevaringsforanstaltninger, hvilket bl.a. kan indebære hensigtsmæssige forvaltningsplaner, som er specifikke for lokaliteterne eller integreret i andre udviklingsplaner samt de relevante retsakter, administrative bestemmelser eller aftaler.

Modsat forvaltningsplanerne giver Natura 2000-planerne mulighed for på nationalt og biogeografisk niveau at foretage en samlet prioritering af, hvilken indsats der skal gennemføres for på sigt at sikre, at naturtyperne og arterne opnår gunstig bevaringsstatus. Prioriteringen anvendes til udarbejdelsen af lokale forvaltningsplaner for områderne, de såkaldte handleplaner.

De seneste basisanalyser for Natura 2000-områderne, som er offentliggjort den 20. december 2013 viser, at der fortsat er forhold, som betyder, at naturen vanskeligt eller ikke kan sikres med den nuværende naturtilstand. På baggrund af basisanalyserne er der foretaget en national prioritering af, hvilke indsatser der skal gennemføres i planperioden 2016-2021 for at sikre, at habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivets mål om gunstig bevaringsstatus opfyldes på sigt.

Den nationale prioritering i anden planperiode sigter på, at den planlagte og igangsatte indsats i første planperiode fastholdes, og at der tages hånd om de særligt truede naturtyper og arter, samt at der fortsættes en indsats for at sikre den nødvendige pleje af de lysåbne naturtyper. Det sker ved at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje og sikre egnede levesteder for områdets arter.

Tilsvarende arbejdes der på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåben natur. Disse indsatser er valgt, idet det vurderes, at indsatserne bedst modvirker de problemer, basisanalyserne har påvist i forhold til de enkelte Natura 2000-områder, ligesom indsatserne sikrer en fortsættelse af den strategi, der blev lagt i første planperiode. I forbindelse med udarbejdelsen af planerne har Naturstyrelsen på baggrund af basisanalyserne vurderet, i hvilke Natura 2000-områder det er muligt at foretage en konkret indsats for bestemte naturtyper.

Overvejelserne har ført til, at der i Natura 2000-område nr. 227 Mols Bjerge med kystvande gennemføres en særlig indsats for at sikre sammenhæng mellem forekomster af overdrevsnaturtyper for at mindske randpåvirkninger fra omkringliggende landbrugsarealer og for at bidrage til etablering af større driftsenheder. Hertil kommer, at der skal gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden ved enten efterfølgende pleje eller periodevis rydning/skrælning/afbrænding samt en bekæmpelse af invasive arter på naturtyperne grå/grøn klit (2130) og klitlavning (2190).

I forhold til de marine Natura 2000-områder er der en begrænset viden om tilstanden for en stor del af de marine naturtyper. Der er derfor ikke på nuværende tidspunkt udviklet

tilstandsvurderingssystemer for de marine naturtyper, som det kendes fra de terrestriske. Planlægningen består således primært af forslag til generel regulering af nye aktiviteter, der kan have en direkte skadelig effekt på konkrete naturtyper.

Planen har til hensigt at sikre udpegningsgrundlaget og fremmer herved den biologiske mangfoldighed generelt. En målsætning for en bestemt naturtype eller art vil dog kunne indebære en nedprioritering af andre naturtyper/arter. For området er der foretaget følgende valg:

En målsætning om gunstig bevaringsstatus for en bestemt naturtype kan indebære en nedprioritering af en anden naturtype eller art, og det er nødvendigt at foretage et valg. Flere af de tilstedeværende naturtyper vil ved naturlig succession udvikle sig hen mod andre, beskyttede naturtyper eller mod en naturtilstand, der ikke er omfattet af habitatdirektivet eller af naturbeskyttelsesloven. Naturtyperne kan kun opretholdes på bekostning af andre naturmæssige interesser. Ved hensigtsmæssig ekstensiv drift af naturtyperne vil naturtilstanden normalt kunne fastholdes, eller naturtypernes areal kan opretholdes i en dynamisk mosaik med stor strukturel variation.

I Mols Bjerge er følgende naturtypekonflikter relevante: Stilkege- og enekrat kan ved begrænset eller ingen drift brede sig på klitheder, tørre heder og sure overdrev og reducere disse naturtyper udbredelse. Gamle enekrat kan overvokses og skygges væk af stilkege-krat, som igen kan udvikle sig til en anden skovnaturtype, f.eks. bøg på mor. Vindbeskyttede søer og vandhuller kan ved naturlig tilgroning langsomt udvikle hængesæk i randen og senere helt dækkende den oprindelige vandflade. Både hængesæk og rigkær kan uden drift ved tilgroning udvikle sig til skovbevokset tørvemose. Rigkær og kildevæld kan også udvikle sig til elle- og askeskov.

Generelt skal naturtyperne i Mols Bjerge ikke søges udvidet på bekostning af hinanden, men på bekostning af arealer, der ikke rummer habitatnaturtyper. Ved afvejning af de modstridende naturinteresser skal man bl.a. opprioritere de naturtyper, der er prioriteret af EU: klithede, surt overdrev, kildevæld, skovbevokset tørvemose og elle- og askeskov. Skovbevokset tørvemose kan dog nedprioriteres i forhold til hængesæk, jf. en udmelding fra EU-kommissionen. I Mols Bjerge skal kildevæld, som i dag er lysåbne, bevares som lysåbne, men ikke søges udvidet på bekostning af ældre veludviklet elle- og askeskov.

Desuden skal der tages hensyn til naturtyper, der er levested for strengt beskyttede arter (bilag IV-arter) som markfirben, spidssnudet frø og stor vandsalamander. Det betyder, at markfirbenets levevilkår ikke må forringes ved udvikling fra tør hede til surt overdrev med en mere sluttet græstørv og fra hede/overdrev til ene-/stilkege-krat eller skov. Desuden skal der tilstræbes en drift eller pleje, der skaber sure overdrev med strukturel variation med både åbent sand, dværgbuske og krat, mens ensidig naturpleje, der primært skaber store strukturelt ensformige og græsdominerede arealer skal begrænses. Hvis vandhuller med ynglebestand af stor vandsalamander gror til med hængesæk, prioriteres hængesæksnaturen, og der må foretages en udvidelse af levested for stor vandsalamander andre steder med spredningsmulighed til eksisterende levesteder.

1.9 Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdiers tilstand via det nationale overvågningsprogram, NOVANA, som Miljøministeriet er ansvarlig for. Desuden afrapporterer Danmark den nationale tilstand og indsats vedr. habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet til EU-kommissionen hvert 6 år.

Basisanalysen – udarbejdet i forbindelse med naturplanen - udgør det nuværende videns grundlag for områdets udpegningsgrundlag i forbindelse med naturplanlægningen. Analysen gennemgår

systematisk udpegningsgrundlaget med en beskrivelse af status for hver enkelt art og naturtype. Det er hensigten, at denne analyse opdateres i forbindelse med fremtidige planperioder.

1.10 Ikke teknisk resume

I medfør af lovbekendtgørelse nr. 939 af 3. juli 2013 om miljøvurderinger af planer og programmer er der foretaget en miljøvurdering. Planen vil sikre eller forbedre bevaringsstatus for områdets udpegningsgrundlag og den biologiske mangfoldighed generelt samt et sammenhængende og varieret landskab.

Natura 2000-planen medvirker til at sikre, at arter og naturtyper, som er omfattet af udpegningsgrundlaget for området på sigt opnår gunstig naturtilstand. Derudover har de planlagte indsatser en positiv effekt for den øvrige natur og arter, der findes i området, og planen medvirker således til at sikre den biologiske mangfoldighed generelt.

Planen indeholder en omfattende plejeindsats, som medvirker til at sikre den eksisterende, beskyttede natur. Plejeindsatsen medvirker ligeledes til at bekæmpe invasive arter. Der gennemføres desuden en indsats for at skabe mere sammenhængende natur. Dette sker gennem etablering af tilskudsordninger til sikring af pleje.

Natura 2000-planens gennemførelse vurderes at komplettere og understøtte eksisterende fredninger og andre igangværende plejeforanstaltninger.



Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Haraldsgade 53
DK 2100 København Ø
Tlf.: (+45) 72 54 30 00

www.nst.dk